

Input til Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses investeringsplan 2023.

Table 1. Samlet overblik over anbefalinger til investeringsplan 2023 (uprioriteret rækkefølge)

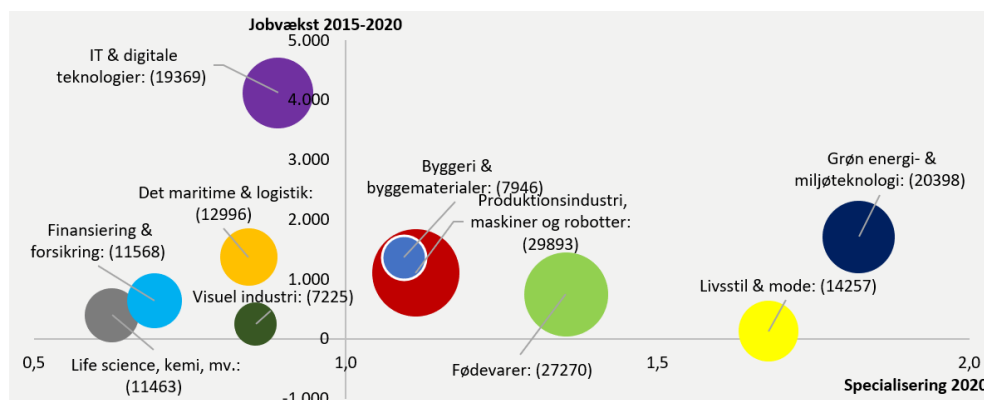
Samlet overblik over anbefalinger til investeringsplan 2023 (uprioriteret rækkefølge)
<ul style="list-style-type: none"> • En genkendelig, overskuelig og administrativ enkel erhvervsfremmeindsats som eks. Virksomhedsprogrammet med høj kendskabsgrad hos virksomhederne samt fortsat udvikling af Virksomhedsguiden som den centrale indgang. • Understøttelse og udbygning af forretnings- og beskæftigelsesmæssige muligheder i tilknytning til vand/vandteknologi, herunder styrkelse af sammenhængskraften i initiativerne under erhvervsfyrstårnet, ikke mindst ift. SMV-segmentet. • Virksomhedsrettede initiativer/programmer målrettet grøn omstilling og cirkulær økonomi - herunder ift. omstilling til energikilder som mindsker afhængighed af olie og gas - samt de erhverv, bl. a. turisme, hvor omstilling kan være svært eller særligt dyrt (eks. som følge af placering uden for det faste forsyningsnet samt energirenovering af bevaringsværdige bygninger). • Virksomhedsrettede initiativer/programmer målrettet styrket digitalisering og automatisering – gerne i samspil med grøn omstilling - herunder stimulering af øget dataanvendelse. • Virkemidler til fremme af adgangen til kvalificeret arbejdskraft, herunder efteruddannelse og udenlandsk arbejdskraft, samt mulighederne for kobling af potentialer inden for eks. digitalisering og grøn omstilling med social inklusion.

Erhvervsmæssige styrkepositioner i Midtjylland

Midtjylland har været - og er fortsat - et område, hvor **produktionsindustrien udgør en stor andel af den private beskæftigelse**. Industrielle brancher udgør således en hjørnesten for midtjysk erhvervsliv.

De branchemæssige styrkepositioner i Midtjylland kommer til udtryk i nedenstående figur 1, der viser den midtjyske specialisering relativt til landsgennemsnittet inden for erhvervsområder, hvor der er etableret nationale klynger. **Byggeri, Produktionsindustri, Fødevarer, Livsstil & mode** samt **Grøn energi- & miljøteknologi** er de stærkeste midtjyske specialiseringer. Størst beskæftigelsesvækst findes inden for **IT og digitale teknologier** samt **Grøn energi- & miljøteknologi**, hvilket vidner om, at midtjysk erhvervsliv gennemgår en transformation og tilpasning til den grønne og digitale dagsorden – en tilpasning, der har påvirket hele forsyningskæden, og ikke blot de store midtjyske virksomheder, samt skabt et nyt kompetencebehov. Det er vigtigt for den fortsatte udvikling og vækst inden for de midtjyske styrkepositioner, at klyngerne aktivt bidrager til at understøtte innovation samt forretningspotentialer ift. internationalisering og iværksætterier.

Figur 1. Erhvervsmæssig beskæftigelse og specialisering fordelt på klyngeområder, 2020



Kilde: IRIS Group på baggrund af særkørsel fra Danmarks Statistik.

Note: Klyngerne er baseret på statistikarbejde, der ligger til grund for rapporten "Erhvervsmæssige styrkeområder – Kortlægning af erhvervsstyrker i dansk erhvervsliv", som IRIS Group og CRT udarbejdede for Erhvervsstyrelsen i 2019. Nogle erhverv i figuren dækker flere nationale klynger.

Muligheder og udfordringer

Muligheder:

Vand/vandteknologi

Midtjylland er af Regeringen og Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse udpeget til at være **erhvervsfyrtårn inden for vand/vandteknologi**. Midtjylland skal derfor være foregangsregion for verdensførende, innovative, bæredygtige og effektive vandteknologiske løsninger til gavn for eksport, vækst, iværksætteri og beskæftigelse i Midtjylland og hele landet, så den grønne omstilling fremmes lokalt hos vandforbrugerne og globalt. Erhvervsfyrtårnet giver mulighed for nye storskalaprojekter, global eksponering gennem innovationssamarbejder, øget digitalisering af vand samt løft af skalerbare startups. Særligt den globale efterspørgsel efter energi-effektiviseringsmuligheder og vandbesparelser som en del af den grønne omstilling ventes at øge efterspørgslen efter vandteknologi, hvorfor vandteknologi indeholder et stort vækst- og beskæftigelses-potentiale med mulighed for skalering til et internationalt marked. Den samlede eksport af vandteknologi udgør ca. kr. 22 mia., og den samlede omsætning er kr. 85 mia.¹ Branchen beskæftiger ca. 18.000 medarbejdere fordelt på omkring 350 virksomheder (2019)², hvoraf ca. 33 pct. af vandsektorens beskæftigelse er i Midtjylland. Med ambitiøse mål for vand/vandteknologi er der behov for langsigtede investeringer, som gør det muligt for danske vandaktører at etablere solide partnerskaber og projekter.

Grøn omstilling

Midtjylland er førende – og oplever fortsat vækst - inden for **grøn omsætning og beskæftigelse**. Grøn energi- & miljøteknologi er den klynge, der har den største specialiseringsgrad i Midtjylland. Med en specialisering på 1,7 udgør grøn energi- og miljøteknologi en andel af den samlede beskæftigelse inden for internationalt konkurrerende erhverv, der er 1,7 gange større end landsgennemsnittet, jf. figur 1. Den grønne omsætning har stor betydning for midtjysk eksport. I 2019 udgjorde den samlede grønne omsætning således kr. 114 mia., mens 41,1 pct. af midtjysk eksport er grøn³. **Store vindmølleproducenter spiller en stor rolle i omsætning og specialisering inden for grøn omsætning og beskæftigelse**. Midtjylland er imidlertid også den region med **den største andel af SMV'er, som arbejder aktivt med grøn omstilling og cirkulær økonomi**. I alt arbejder 19 pct. af alle regionens SMV'er med grøn omstilling og cirkulær økonomi, hvilket indikerer, at grøn omstilling ikke alene

1 Damvad, Opdatering af data for vandsektoren, 2021

2 Miljø- og Fødevarerministeriet, Eksport af vandteknologi. 2020

3 Erhvervshus Midtjylland, Tværgående rapport 2021, 2021

er forankret blandt de store virksomheder⁴. Optimal anvendelse af forretningspotentialerne i den grønne omstilling involverer et bredt spektrum af områder på tværs af klynger. Bl. a. fødevarerindustrien og primærlandbruget er områder, der spiller en stor rolle i omsætning og specialisering, eks. i forbindelse med opfyldelse af ambitiøse klimamålsætninger. Udvikling af nye plantebaserede fødevarer, alternative proteiner til foder og fødevarer, landbrugsteknologi og it-løsninger er et meget stort vækstområde, hvor Midtjylland står centralt med et stærkt innovationsøkosystem bestående af virksomheder, videninstitutioner, klynge og myndigheder. Fremadrettede midtjyske investeringer i udvikling af forbedret energiinfrastruktur som Power-to-X udgør desuden et stort eksportpotentiale og vil bidrage til at optimere udbyttet af den grønne strøm i Midtjylland. Ydermere skal det medvirke til at bibeholde en midtjysk førerposition inden for udvikling af grønne løsninger. Det er således vigtigt, at lovmæssige begrænsninger (eks. ift. anvendelse af muligheder i det åbne land) er i balance med de meget store forretningsmæssige potentialer, som den grønne omstilling indeholder.

Digitalisering

Digitalisering og automatisering betegnes som en drivkraft for vækst i Midtjylland⁵, hvorfor denne dagsorden prioriteres højt. Midtjyske virksomheder har udnyttet fordelene ved digitalisering og automatisering, hvorfor potentialet er stort. Yderligere digitalisering og brug af data kan forøge viden om egne produkter, produktion og dermed bidrage til optimering og omkostningseffektivisering. Et større strategisk fokus på digitalisering og automatisering vil dermed bidrage til at styrke konkurrenceevnen, hvilket forstærker eksport- og vækstmuligheder, ligesom offentlig-privat samarbejde ift. digitalisering og automatisering kan styrke virksomhedernes innovationskraft, eks. via kobling mellem samfundsmæssige udfordringer inden for sundhedsområdet og den erhvervsmæssige styrke, der findes i Midtjylland inden for data og digitalisering inden for flere klyngeområder. Ydermere vil digitaliserings- og automatiseringsinitiativer bidrage til smarte løsninger til gavn for den grønne omstilling. Endelig vil automatisering frigive ressourcer, der kan allokeres til innovation.

Aktuelt overstiger andelen af midtjyske virksomheder, der bruger basale og avancerede teknologier landsgennemsnittet⁶, og **Midtjylland er tilmed det område, der har den højeste e-salgsomsætning⁷**.

Udfordringer:

Kvalificeret arbejdskraft

Adgang til kvalificeret arbejdskraft er en forudsætning for, at midtjyske virksomheder kan fortsætte væksten samt opretholde produktivitet, konkurrenceevne samt internationalisering. **I Midtjylland er uddannelsesniveauet højt**, og 38 pct. af arbejdsstyrken har en videregående uddannelse⁸. Det høje uddannelsesniveau giver midtjyske virksomheder adgang til kvalifikationer, som kan styrke omstillingsparathed - herunder den aktuelle digitale transformation og grønne omstilling. **Midtjylland er det område, der har oplevet den største vækst i beskæftigelsen på it-arbejdsmarkedet**, hvilket vidner om, at midtjyske virksomheder har adgang til arbejdskraft, der kan understøtte arbejdet med de midtjyske specialiseringer samt drivkræfter for vækst⁹.

⁴ Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, Grøn omstilling og cirkulær økonomi – Resultater fra Danmarks Erhvervsfremmebestyrelses SMV-panel, 2022

⁵ Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, Erhvervsfremme i Danmark 2020 – 2023, 2019

⁶ Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse, Datagrundlag for Investeringsplan 2023 til erhvervshusene, 2022

⁷ Erhvervshus Midtjylland, Tværgående rapport 2022, 2022

⁸ Dansk industri, I hele landet efterspørges flere medarbejdere, 2021

⁹ Erhvervshus Midtjylland, 2022

Men mere end hver tredje midtjyske virksomhed oplevede forgæves rekruttering i 2021¹⁰. **Midtjylland er således den region med de største rekrutteringsudfordringer** – særligt turisme samt bygge og anlæg er udfordret¹¹. **Manglen på kvalificeret arbejdskraft er aktuelt en af hovedudfordringerne i Midtjylland i forhold til at sikre produktivitet og fortsat styrkelse af styrkepositioner** (og udvikling af nye styrkepositioner) – en udfordring der bl. a. stiller krav til fortsat høj grad af koordinering af indsatser på tværs af beskæftigelses- og erhvervsfremmesystemerne, viden-/uddannelsesinstitutioner samt virksomheder, så det sikres, at erhvervslivet har adgang til de rette kompetencer.

Midtjyske virksomheders fokus på grøn omstilling og digitalisering får efterspørgslen efter specialiserede kompetencer som eks. ingeniører, teknisk- og it-uddannede til at stige. Endvidere stiller efterspørgslen på kvalificeret arbejdskraft krav til, at **beskæftigelsesindsats og efteruddannelse koordineres, så uddannelsesindsatser målrettes behovene**. Der er også store potentialer i at **samtænke grøn omstilling og digitalisering med social inklusion**. Kompetenceforsyningsudfordringen begrænser sig ikke alene til grøn omstilling og digitalisering, hvorfor den strategiske indsats skal have et bredt branchefokus.

Lav andel af udenlandsk arbejdskraft og beskeden efteruddannelsesindsats

Andelen af arbejdsstyrken i Midtjylland, der består af **udenlandsk arbejdskraft, er under landsgennemsnittet, og efteruddannelsesindsatsen er faldende**¹², hvilket er en udfordring for midtjysk erhvervsliv, da det påvirker muligheden for at tiltrække kompetent arbejdskraft og har konsekvenser for produktiviteten.

Den udenlandske arbejdskraft bidrager med viden, der bl. a. kan fremme midtjysk internationalisering, mens efteruddannelse kan imødekomme strukturelle udfordringer i midtjyske virksomheder og tilføre virksomhederne kompetencer, som er væsentlige for at kunne fastholde den grønne styrkeposition, den digitale vækst og fremme innovationen. Udenlandsk arbejdskraft og en øget efteruddannelsesindsats i virksomhederne vil således tilføre ressourcer, som er væsentlige for fremtidig udvikling i Midtjylland. Det er således vigtigt, at der ikke er uhensigtsmæssige begrænsninger ift. udenlandsk arbejdskraft og internationale studerende.

Forsyningsikkerhed

Mange midtjyske produktionsvirksomheder har forsyningskæder, der er globale. **De flaskehalse, der er skabt i forsyningskæderne som konsekvens af bl. a. Corona-pandemien og krigen i Ukraine, er derfor en udfordring for midtjyske erhvervsliv**. Manglende delkomponenter og stigende energipriser har store konsekvenser for virksomhedernes produktivitet og konkurrenceevne samt dæmper væksten. **Udfordringer med stigende energipriser kan imødekommes ved initiativer, der understøtter omstilling til energikilder, der mindsker afhængigheden af gas og olie**.

Sammenhængen mellem nøgleaktører

Erhvervshus Midtjylland, klynger, den lokale erhvervsservice, viden- og uddannelsesinstitutioner samt destinationsudviklingsselskaber er blandt de centrale nøgleaktører i det midtjyske økosystem. **Erhvervshus Midtjyllands formålsbestemte knudepunktsfunktion er i den sammenhæng en vigtig facilitator for styrket samarbejde og koordinering på tværs af aktørerne, som vil kunne yderligere udvikles**. Dette kan eks. ske via tættere projektsamarbejde samt øget fokus på arbejdsdeling mellem aktørerne, set fra en virksomheds-synsvinkel. **Erhvervsfyrtårnet** er et aktuelt eksempel på en oplagt platform for styrket samarbejde og

10 Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, Rekrutteringssurvey 2022, 2022

11 Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering, Rekrutteringssurvey 2022, 2022

12 Erhvervshus Midtjylland, Tværgående rapport 2022, 2022



sammenhæng i økosystemet. Også inden for uddannelse er der mulighed for større grad af koordinering i brede og stærke fællesskaber.

Midtjysk Erhvervsudviklings Akademi¹³ (MEA) tilbyder kompetenceudvikling til den brede vifte af aktører (jf. ovennævnte) og kan fremadrettet blive en endnu mere central platform for den tværgående videndeling, og et forum hvor aktørerne mødes om nye projektmuligheder og potentielle samarbejder.

¹³ www.mea.dk